

BUTLLETÍ CULTURAL NÚM. 155 MAIG - JUNY 2011

EDITORIAL

Per Antoni Pol i Solé

coordinador de jornades de la SAC

Els propers dissabte 14 (matí i tarda) i diumenge 15 (matí) de maig, a la plaça Coprínceps d'Escaldes-Engordany, se celebrarà la setena edició del Recercat, Jornada de cultura i recerca local dels territoris de parla catalana, que té lloc des del 2005 a les capitals de cultura catalana. La primera edició fou a Esparreguera, la segona a Amposta, la tercera a Lleida, la quarta a Perpinyà, la cinquena a Figueres i la sisena a Badalona.

L'Institut Ramon Muntaner organitza els Recercat com a fundació privada dels Centres d'Estudis de Parla Catalana, i n'integren el patronat la CCEPC (Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana) i la Generalitat de Catalunya.

Recercat 2011

Es preveu l'assistència d'unes 200 persones entre els següents centres d'estudis que formen part de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, creada el 1992, que aplega, per ordre alfabètic: Agrupació Cultural Vila-Seca, Àmbit de Recerques del Berguedà de Berga, Amics de Besalú i el seu Comtat, Amics del Castell de Gelida, Arrels Cultura de Caldes d'Estrac, Arxiu de Tradicions de l'Alguer, Arxiu Festiu Catalunya-Fundació privada de Barcelona, Associació Catalana de Documentació Històrica i Familiar de Sant Vicenç de Castellet, Associació Cultural Baixa Segarra de Santa Coloma de Queralt, Associació Cultural del Matarranya de Calaceit, Associació Cultural del Montserrat de Collbató, Associació Cultural Modilianum de Moià, Associació de Cultura del Comú de Particulars de la Pobla de Segur, Associació d'Estudis Torellonencs de Torelló, Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines de Girona, Associació Grup de Recerca de Cerdanya de Puigcerdà, Ateneu Popular de Calonge, Centre de Documentació-Ecomuseu dels Ports d'Horta de Sant Joan, Centre de Lectura de Reus, Centre de Recerca Històrica del Poble-Sec-Cerhisec de Barcelona, Centre de Recerques del Pla d'Urgell "Mascançà" de Mollerussa, Centre de Recerques i Estudis Mogoda de Santa Perpètua de Mogoda, Centre d'Estudis Alcoverencs d'Alcover, Centre d'Estudis Argentonins Jaume Clavell d'Argentona, Centre d'Estudis Beguetans de Begues, Centre d'Estudis Cadaquesencs de Cadaqués, Centre d'Estudis Canetencs de Canet de Mar, Centre d'Estudis Centellencs de Centelles, Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat de Sant Feliu de Llobregat, Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès de Ripoll, Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada, Centre d'Estudis d'Altafulla, Centre d'Estudis d'Avià, Centre d'Estudis de Gavà, Centre d'Estudis de Granollers, Centre d'Estudis de la Conca de Barberà de Montblanc, Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre de Flix, Centre d'Estudis de les Garrigues de Les Borges Blanques, Centre d'Estudis de l'Hospitalet - l'Hospitalet de Llobregat, Centre d'Estudis de Montjuïc de Barcelona, Centre d'Estudis de Sant

SUMARI

ACTIVITATS AMB ALTRES ENTITATS

La VI edició del Recercat (2010) a Badalona,
Per Àngels Mach i Buch

EXPOSICIÓ

El Món Agrari a les Terres de Parla Catalana

PERFIL DELS CONFERENCIANTS

Pilar González i Duarte
Marta Fonolleda i Riberaigua

PUBLICACIONS DE LA SAC

Presentació del llibre **Papers de Recerca Històrica volum 6: Els correus a Andorra, una història inacabada**

Presentació del llibre **L'energia a Andorra: 22a Diada Andorrana a la XLI UCE**

PERFIL DEL CONFERENCIANT

Alan Ward i Koeck

AGENDA DE LA SAC

CONVENIS

Donació de diapositives i documents de la geògrafa Solange Maillat
Transferència de documentació audiovisual a l'Arxiu Nacional d'Andorra

Cebrià, de Sant Cebrià de Vallalta, Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor, Centre d'Estudis del Bages de Manresa, Centre d'Estudis del Besòs-Canyet de Badalona, Centre d'Estudis del Gaià de Vila-Rodona, Centre d'Estudis del Lluçanès- de Prats de Lluçanès, Centre d'Estudis del Priorat- de Torroja de Priorat, Centre d'Estudis dels Ports- de Morella, Centre d'Estudis d'Isona i Conca Dellà d'Isona, Centre d'Estudis d'Ulldecona, Centre d'Estudis Escalencs de l'Escala, Centre d'Estudis Històrics de Terrassa, Centre d'Estudis Ignasi Iglésias de Barcelona, Centre d'Estudis Lacetans de Solsona, Centre d'Estudis Lo Lliscó de Mas de Barberans, Centre d'Estudis Locals d'Alaior-Fòrum 3r Mil·lenni, Centre d'Estudis Molletans de Mollet del Vallès, Centre d'Estudis Mont-Rogencs de Mont-Roig del Camp, Centre d'Estudis Pirineu Natural de la Seu d'Urgell, Centre d'Estudis Planers de Santa Bàrbara, Centre d'Estudis Ribagorçans de Benavari, Centre d'Estudis Riudomencs "Arnau de Palomar" de Riudoms, Centre d'Estudis Santfostencs "Amics de Cabanyes" de Sant Fost de Campsentelles, Centre d'Estudis Sant Justencs de Sant Just Desvern, Centre d'Estudis Selvatans de Santa Coloma de Farners, Centre d'Estudis Seniencs de La Sénia, Centre d'Estudis Sinibald de Mas de Torredembarra, Centre d'Estudis Voltreganès de Sant Hipòlit de Voltregà, Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà de Montblanc, Centre Miró de Mont-Roig del Camp, Centre Picasso d'Orta-Associació Unesco d'Horta de Sant Joan, Cercle d'Estudis Històrics i Socials "Guillem Oliver" del Camp de Tarragona, Col·lectiu de Recerques Arqueològiques de Cerdanyola, Consell Cultural de les Valls d'Àneu d'Esterri d'Àneu, Esbart Català de Dansaires de Barcelona, Espai de Recerca de Molins de Rei, Espais Escrits-Xarxa del Patrimoni Literari Català de Folgueroles, Fent Història-Associació Catalana d'Estudis Històrics de Barcelona, Fundació Bosch i Cardellach de Sabadell, Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs de Lleida, Fundació Roca i Galès de Barcelona, Grup de Recerca de Cervelló, Grup de Recerca Folklorica d'Osona de Folgueroles, Grup de Recerques de les Terres de Ponent de Sant Martí de Maldà, Grup d'Estudis d'Esplugues de Llobregat,

Grup d'Estudis Locals de Sant Cugat del Vallès, Grup d'Estudis Sitgetans de Sitges, Grup d'Història del Casal de Mataró, Grup d'Investigació i Història de Sant Quirze del Vallès, Institut de Llengua i Cultura Catalanes de Girona, Institut d'Estudis Baleàrics de Palma de Mallorca, Institut d'Estudis Ceretans de Puigcerdà, Institut d'Estudis Comarcals de l'Alt Urgell d'Adrall, Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta de Pedreguer, Institut d'Estudis Comarcals del Montsià d'Amposta, Institut d'Estudis Comarcals del Pla d'Urgell de Mollerussa, Institut d'Estudis de la Vall d'Albaida d'Ontinyent, Institut d'Estudis del Baix Cinca de Fraga, Institut d'Estudis Eivissencs d'Eivissa, Institut d'Estudis Empordanesos de Figueres, Institut d'Estudis Gironins de Girona, Institut d'Estudis Penedesencs de Vilafranca del Penedès, Institut d'Estudis Vallencs de Valls, Institut Menorquí d'Estudis de Maó, L'Arboç Activat de l'Arboç, Museu Arxiu de Santa Maria-Centre d'Estudis Locals de Mataró, Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca, Patronat d'Estudis Osonencs de Vic, Patronat Francesc Eiximenis de Girona, Societat Andorrana de Ciències d'Andorra la Vella, Societat Arqueològica Lul·liana de Palma de Mallorca, Taller d'Història de Gràcia de Barcelona i Tot Història Associació Cultural de Barcelona.

Una part d'aquests centres d'estudis exposaran els seus treballs en els estands del tendal que s'instal·larà durant aquests dies a la plaça Coprínceps.

La Societat Andorrana de Ciències es va adherir a la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana l'any 2008 i ha participat en els Recercat des de llavors. Amb l'Institut Ramon Muntaner s'ha establert una positiva col·laboració en diversos àmbits i, entre aquests, en les Trobades Culturals Pirinenques.

Ser dins la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana serveix per donar a conèixer el que es fa des de la SAC i conèixer el que fan les altres 113 entitats.

El Recercat d'enguany té previstes quatre exposicions al Prat del Roure a Escaldes-Engordany els 14 i 15 de maig, la de

Cabassos barata patates, del Centre d'Estudis La Lliscó; *40 anys de moviments veïnals a l'Hospitalet*, del Centre d'Estudis de l'Hospitalet; *Fem Memòria del pantà d'Oliana*, del Consorci Ruta dels Oficis d'Ahir, i *La vall del Madriu*, de la Comissió Nacional Andorrana per la Unesco; i l'exposició *El món agrari a les terres de parla catalana*, que es trobarà al santuari de Meritxell entre el 3 i el 29 de maig, de la Coordinadora de CCEPC, de l'Institut Ramon Muntaner i la Fundació Món Rural amb la participació complementària del comú de Canillo.

A les exposicions s'hi afegeixen dues taules rodones, *El paper del món agrari dins l'economia* i *Els recursos energètics i el Pirineu*, a la sala d'actes del Comú d'Escaldes-Engordany.

Dins del Recercat s'atorguen els premis Recercat, per distingir la trajectòria d'una entitat i la d'una o dues personalitats del món de la cultura local. El seu lliurament es farà seguidament a la mateixa sala.

El Recercat constitueix una activitat cultural remarcable, una fita significativa més en la trajectòria de la SAC, un mercat dels centres d'estudis dels territoris de parla catalana on cadascú pot exposar, conèixer, contactar, intercanviar, premiar, discutir i establir relacions. Que Andorra hi sigui representada és bo i indica que anem eliminant mancances i ajudant a construir, pel bon camí, la societat del futur que és, sense cap mena de dubte, la del coneixement.

Però el Recercat també és una ocasió de turisme cultural en el qual es pot donar a conèixer, als assistents a la trobada i acompanyants, una altra Andorra que també existeix i és bo que la donem a conèixer, sobretot en temporada baixa.

El Recercat és sens dubte una bona ocasió per crear complicitat cultural entre la societat andorrana i catalana, que hem de saber valorar i aprofitar. I que serà protagonista tot un any més enllà dels dies 14 i 15 de maig.

Tothom hi és convidat!

La VI edició del Recercat 2010 a Badalona, un tastet per a la propera edició a Escaldes-Engordany 2011

Per Àngels Mach i Buch

Els dies 22 i 23 de maig es va dur a terme a la Rambla de Badalona el VI Recercat, Jornada de Cultura i Recerca Local dels Territoris de Parla Catalana, la fira de les activitats i publicacions dels 111 centres d'estudis que s'inclouen en la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, entitat a la qual es va adherir la SAC el febrer del 2008, i l'Institut Ramon Muntaner.

En el decurs del cap de setmana es donen a conèixer projectes, llibres i activitats diverses amb les entitats situades en un gran envelat formant estands agrupats per proximitat geogràfica. S'afavoreix la comunicació entre les entitats, es facilita l'accés a les publicacions (cada entitat hi aporta tres exemplars de les seves cinc darreres publicacions), s'organitzen conferències, taules rodones i activitats lúdiques. En el cas d'Andorra, la SAC hi va estar acompanyada per l'Institut d'Estudis Ilerdencs, el Grup de Recerques de les Terres de Ponent, A.C. Matarranya, Fundació Arnau Mir de Tost, Centre d'Estudis Ribagorçans i el Centre d'Estudis del Baix Cinca de Fraga.

A les instal·lacions del Club Natació Badalona es podien observar tres exposicions generals amb els temes: *La Setmana Tràgica de Barcelona, motius i fets*, *Els nens refugiats a Figueres i Esbart Català de Dansaires, Cent Anys d'Història (1908-2008)*, i a la vela l'exposició *Els centres i instituts d'estudis, una xarxa de cultura i recerca al territori*, realitzada per la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i l'Institut Ramon Muntaner. Al davant de l'envelat, a l'edifici Cor de la Marina, es van realitzar dues taules rodones: *Jaume Vicens i Vives, renovació historiogràfica i espai local amb motiu del centenari del seu naixement i Estudis locals i valorització del territori: de la recerca al projecte*. I també s'hi va dur a terme el lliurament dels premis de tra-

Monserrat Planelles i Àngels Mach amb Miquel Torres i Benet, president del Grup de Recerques de les Terres de Ponent, junt amb integrants dels centres a l'estand corresponent a Andorra, Lleida i la Franja de Ponent.

Maria Carme Jiménez, directora de l'Institut Ramon Muntaner; Núria Sauch, de l'IRMU, i Francesc Viso, director de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, a l'estand al final del Recercat 2010.

jectòria en la recerca i la seva divulgació durant un acte de reconeixement, amb el trofeu representatiu del Recercat, obra del ceramista Sedó d'Esparreguera i obres de l'artista local Tomàs Martínez i Suñol. Enguany es va atorgar el premi personal *ex aequo* a Mercè Renom i Pulit, presidenta del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, i a Joan Busqueta i Riu, exdirector de l'Institut d'Estudis Ilerdencs i degà de Lletres de la Universitat de Lleida, que justament havia estat pocs dies abans impartint una conferència per la SAC en el marc de La Massana Còmic. Pel que fa al premi al centre d'estudis, el guardó va recaure en el Grup d'Estudis Sitgetans.

Àngels Mach, presidenta de la SAC, i Montserrat Planelles, comissària d'Escaldes-Engordany Capital de la Cultura Catalana 2011, davant de l'envelat del Recercat a la Rambla de Badalona.

Llibres i exposicions als estands del Recercat.

Explicacions a l'entorn de la història al claustre del monestir de Sant Jeroni de la Murtra.

A més el Centre d'Estudis del Besòs-Canyet, entitat local coorganitzadora de l'esdeveniment, va preparar tres visites d'interès per als participants per aprofundir en la història local: una sobre el patrimoni romà, amb visita a la Casa dels Dofins (segle I aC) i al jardí de Quint Lici-ni (Casa de Baetulo, final del segle I dC), a la fàbrica d'Anís del Mono i al monestir de Sant Jeroni de la Murtra, on Colom va visitar els reis Ferran i Isabel en tornar del seu viatge a les Índies.

El Recercat és una jornada itinerant que es realitza cada any a la ciutat designada com a capital de la cultura catalana i l'any 2011 el rebrem a Andorra, a Escaldes-Engordany, els dies 14 i 15 de maig.

El món agrari a les terres de parla catalana

L' exposició itinerant *El món agrari a les terres de parla catalana* s'inaugurarà al claustre dels Miralls del santuari de Meritxell dimarts 3 de maig i restarà exposada fins diumenge 29. Al final de l'acte inaugural es convidarà a un berenar de pagès, com no podia ser altrament. Juntament amb els 12 plafons que ocupen 38 metres lineals de la mostra itinerant, s'hi exposarà un complement aportat del comú de Canillo amb material original del fons Prujà, en dues escenificacions de la vida rural: una visió interior, de la cuina, i una d'exterior amb els animals de pagès.

Aquesta mostra itinerant és el resultat del projecte iniciat fa dos anys consistent en una exposició, pensada per fer un llarg recorregut itinerant, i la creació d'un banc d'imatges de més de 4.000 fotografies inèdites, moltes d'elles provinents de fons particulars, procedents de 180 arxius i col·leccions d'arreu dels territoris de l'àmbit lingüístic català, que seran consultables a *Memòria Digital de Catalunya*. Un projecte de gran abast, que permetrà mantenir la memòria històrica d'un sector com l'agrari a partir de la imatge fotogràfica. Aquest banc d'imatges és consultable i obert a noves incorporacions i representa un important fons etnogràfic i documental del sector agroromader dels territoris de parla catalana.

La mostra s'estructura a partir de 12 grans plafons temàtics i un audiovisual, i pretén fer una mirada sobre l'activitat agrària des de final del segle XIX fins al present i, alhora, plantejar al visitant quin és el futur d'aquesta activitat econòmica clau per al territori. Una visió feta transversalment que lliga cultura, recerca i difusió amb territori, pagesia, producció agrària i consum alimentari, amb l'objectiu de generar reflexió, debat i relació entre el sector agrari i la societat actual.

Vista d'Encamp i terres de conreu de Vila a final d'hivern o inici de la primavera de l'any 1963. L'antic telecabina està quasi acabat (amb els anys l'ampliaren cap dalt) i l'hotel Sant Romà (la casa que s'estava alçant a l'esquerra del telecabina, i ara és un edifici d'habitatges) està a l'inici. Segons dades investigades per Robert Lizarte.

Foto realitzada per Josep Alsina i Martí, cedida per l'Arxiu Nacional d'Andorra

És un projecte impulsat per la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, l'Institut Ramon Muntaner i la Fundació del Món Rural, a partir d'una extensa participació social, amb la voluntat de difondre el coneixement sobre l'activitat agrària des de finals del segle XIX fins a l'actualitat i generar reflexió, debat i relació entre el sector agrari i la societat actuals en vistes al futur. La Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana és una entitat federativa formada per 114 centres i instituts d'estudis locals i comarcals dels territoris de parla catalana. Fou creada l'any 1992 i té la seu social a l'Institut d'Estudis Catalans. L'Institut Ramon Muntaner és una fundació creada el 2003 per la Generalitat de Catalunya i per la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana

per donar suport als centres i instituts d'estudis local i comarcals. Té la seu social a Móra la Nova. La Fundació del Món Rural és un entitat creada el 2006 per promoure el debat i la reflexió al voltant del món rural, i per fer conscient la societat catalana del seu valor estratègic per al desenvolupament sostenible de Catalunya. L'acte d'inauguració inicial, al Palau Robert de Barcelona, on va començar l'itinerari el 2 de març passat, va ser presidit pel conseller d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural de la Generalitat de Catalunya, Sr. Josep Maria Pelegrí i Aixut, acompanyat del Sr. Lluís Puig i Gordi, director

del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana en representació del departament de Cultura, i del director dels Serveis Territorials del departament a Barcelona, Jaume Balagué. I també va tenir la participació del director general d'Atenció Ciutadana i Difusió, Ignasi Genovès; del president de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, Josep Santesmases, i del vicepresident de la Fundació del Món Rural (FMR), Antoni Pané. Hi va romandre exposada fins al 30 de març i d'allà va anar a Móra la Nova i Vic abans d'arribar a Andorra.

Després d'Andorra la mostra visitarà, entre d'altres llocs, la Seu d'Urgell, Palma de Mallorca, Maó, Eivissa, Prada de Conflent, Elna, Lleida, l'Espuga de Francolí i Sabadell.

La visita de la mostra *El món agrari a les terres de parla catalana* s'emmarca també dins dels actes del Recercat 2011 que es realitzaran a Escaldes-Engordany, en els actes de la Capitalitat de la Cultura Catalana, el 14 i 15 de maig, i per aquesta raó s'hi durà a terme una visita guiada nocturna el dissabte 14 perquè puguin visitar-la els participants vinguts d'arreu i per als d'aquí que els faci plaer.

Pilar González i Duarte

Nascuda a Barcelona el 1945. Doctora en ciències químiques i catedràtica emèrita de química inorgànica de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Ha fet estudis a la Universitat de Michigan, Ann Arbor, EUA, on cursà un màster en química. Ha estat directora del departament de Química Inorgànica (1977-1980) i coordinadora general de COU / PAAU de la UAB (1985-1990). La seva tasca investigadora s'ha estès des de la química de coordinació dels tiolats metàl·lics i dels complexos de platí amb lligands que contenen sofre fins a la química bioinorgànica de les metal·lotioneïnes i la cerca d'agents terapèutics i de diagnòstic per malalties neurodegeneratives. En tots aquests temes ha dirigit nombrosos treballs d'investigació i ha publicat els resultats obtinguts en les millors revistes internacionals del ram. Com a presidenta de la Societat Catalana de Química (1995-2002), va ser autora de l'edició catalana d'una versió actualitzada de la taula periòdica dels elements químics, responsable de l'organització bianual de les Trobades de joves investigadors dels Països Catalans, impulsora de l'edició de la nova publicació *Revista de la SCQ* i organitzadora dels Debats de química a l'IEC, entre d'altres activitats. Va ser comissària de l'exposició itinerant *Tot és Química*, que s'inaugurà al MNATEC (Terrassa) l'any 2000. El govern de la Generalitat de Catalunya li va atorgar el 2004 la distinció Jaume Vicens Vives a la qualitat docent universitària, en reconeixement de la seva trajectòria i del seu treball pioner en la introducció de tècniques audiovisuals i informàtiques com a suport dels cursos de laboratori de química. Des del 2004 és membre de l'Institut d'Estudis Catalans (secció de Ciències i Tecnologia). Per aquest motiu es va responsabilitzar de l'organització de la Jornada d'homenatge a Mendelèiev, celebrada a l'IEC el 6 de febrer del 2008, amb el doble objectiu d'analitzar l'evolució de la llei periòdica i

d'impulsar la contribució positiva de la química a la qualitat de vida. Ha estat invitada a impartir conferències sobre química a diverses universitats sud-americanes. El propassat 10 de març va pronunciar la conferència *Dones químiques excepcionals* amb motiu de la celebració del Dia de la dona a la Universitat Autònoma de Barcelona. Actualment, en el context de l'Any internacional de la química (AIQ), ha organitzat diverses activitats a favor de la difusió d'aquesta ciència. Així, ha estat la responsable científica del calendari *Quins Elements!*; ha organitzat l'acte inaugural de l'AIQ a l'IEC, que va tenir lloc el 14 de desembre de 2010; és la traductora al català del llibre *Els Elements*, de Theodore Gray i Nick Mann, i també de l'exposició *Marie Curie, 1867-1934*, elaborada pel Museu Curie de París, i que fins el 16 de desembre del 2011 es pot visitar al pati de la Casa de Convalescència, seu de l'IEC.

Prof. Pilar González-Duarte
 Departament de Química Facultat de Ciències Universitat Autònoma de Barcelona 08193 Bellaterra (Barcelona) Tel.: (+34) 935 811 363 Fax: (+34) 935 813 101

Marta Fonolleda i Riberaygua

Dep. Didàctica de la matemàtica i les ciències experimentals
 Facultat d'Educació
 Universitat Autònoma de Barcelona
 08193 Bellaterra
 Tel.: (0034) 935 813 203

Licenciada en ciències ambientals. Doctoranda en el doctorat interuniversitari d'Educació Ambiental per la Universitat Autònoma de Barcelona. És auxiliar de suport a la recerca al departament de Didàctica de la Matemàtica i les Ciències Experimentals de la facultat d'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona, i forma part de l'equip didàctic de l'Escola del Consum de Catalunya, de l'Agència Catalana del Consum de la Generalitat de Catalunya. La seva tasca investigadora se centra en la col·laboració amb el Grup de Recerca Còmplex (<http://grupcomplex.uab.cat>) de la Universitat Autònoma de Barcelona, al voltant de l'educació ambiental i per la sostenibilitat, l'educació del consum i l'educació científica, prenent com a marc de referència el paradigma de la complexitat. Ha format part d'ENSI Junior Researchers Group (Environment and School Initiatives). Ha realitzat projectes educatius, materials didàctics i sessions formatives en diversitat de contextos i nivells educatius, des d'educació primària fins a la docència universitària. Va realitzar i coordinar l'aplicació didàctica del projecte *La petjada ecològica d'Andorra: càlcul i educació ambiental* (2004), portat a terme per l'Associació per la Defensa de la Natura d'Andorra, en col·laboració amb el ministeri d'Educació i Formació Professional d'Andorra, finançat per la Comissió Nacional Andorrana per la Unesco i emmarcat dins les activitats de la comissió interministerial del Govern d'Andorra per a la Dècada de les Nacions Unides per l'educació pel desenvolupament sostenible.

Presentació del llibre *Papers de Recerca Històrica* volum 6

Els correus a Andorra, una història inacabada

Per A.M.B.

Aquest darrer volum de la sèrie *Papers de Recerca Històrica* que vam presentar el dimecres 9 de juny del 2010 enceta una segona època de les edicions de la Societat Andorrana de Ciències per la divulgació d'articles originals de recerca en història sobre Andorra, que s'ha continuat realitzant amb l'ajut del Govern d'Andorra, mitjançant el ministeri d'Educació i Cultura, i amb Banca Privada d'Andorra.

Els primers 5 llibres no van portar la identificació ISBN perquè l'edició que s'havia pensat en un primer moment era del tipus de revista científica, amb articles a l'entorn de temes diversos que eren presentats ordenats cronològicament, i per aquesta raó no es va creure necessari intitular cada volum.

Amb els anys s'ha passat a un format més actual de llibre de recerca, de 20 per 20 cm, diferent maquetació i tipus de lletra, i s'hi ha introduït la novetat de poder mostrar algunes de les seves pàgines en color, cosa especialment rellevant en el cas de les imatges de fotografies, que en color es poden observar en la seva dimensió real.

El volum 6 és el primer de la sèrie que porta títol, que rep de la seva primera part. Conté un dossier de quatre articles sobre els correus a Andorra elaborats per Gerhard Lang, des d'un primer segell alemany que no era real sinó una broma, la iniciativa d'Otto Bickel de 1893, els assajos de Toulon de 1928, fins la introducció de servei postal francès a Andorra el 1931, i completa l'estudi que va realitzar el mateix autor en el volum anterior sobre l'intent frustrat del suís Franz Weilenmann. El dossier es completa amb les dades obtingudes del Consell General i d'un arxiu particular sobre l'intent d'articulació d'uns correus andorrans a principi dels anys 90.

La segona part del llibre, fidel a l'esperit de miscel·lània inicial, conté articles sobre diversos temes ordenats per ordre cronològic: noves aportacions als gravats rupestres d'Andorra i l'Alt Urgell, que

Àngels Mach, presidenta de la SAC; Olivier Codina, director de Patrimoni Cultural del ministeri d'Educació i Cultura; Joan Pau Miquel, director general de Banca Privada d'Andorra, i Pere Cavero, secretari de la SAC i cap de la secció d'Història de la SAC

Alan Ward, Maria Jesús Lluelles, Àngels Mach, Casimir Arajol, Jordi Casamajor, Olivier Codina, Joan Pau Miquel, Rosa Muns i Pere Cavero, autors i membres del consell de redacció.

completa Jordi Casamajor al publicat en el volum anterior; un estudi sobre els andosins en el context cultural de la Segona Guerra Púnica, a càrrec d'Éric Jover, Alan Ward Koeck i Alan Ward Leach; un article de Pere Canturri, en què posa de relleu singularitats del romànic andorrà de les esglésies de Sant Cerni de Nagol, Santa Coloma, Sant Martí de la Cortinada i Sant Joan de Caselles.

Carles Gascón exposa en el seu article sobre el catarisme la poca documentació trobada i que el catarisme andorrà estaria vinculat a les ambicions oposades dels bisbes d'Urgell i els vescomtes de Castellbò i els comtes de Foix sobre el territori cap als anys 1220; després de la signatura dels Pareatges ja només en quedarien casos residuals.

De la seva banda, Lars Pohle mostra el seu estudi sobre la societat a Andorra a l'edat moderna amb informació de fonts diverses, com ara actes judicials civils i penals, administratives, notariales, parroquials, polítiques i privades, que descriuen la vida diària d'algunes famílies concretes.

Alexander Kaffka, de qui es reproduïx el seu article original en anglès i en català, investiga sobre la vida i l'episodi de Borís Skosyreff a Andorra, un etapa de la qual l'any passat es van acomplir 75 anys, i segueix sent una font d'estudi fascinant. Gerhard Lang ha investigat també sobre aquesta època de la primera part del segle xx amb informació sobre l'acompanyant que Borís va portar a Andorra, l'americana Florence Marmon.

Finalment Arnau Gonzàlez i Vilalta, professor d'història contemporània a la Universitat Autònoma de Barcelona, i actualment a Roma, que també ha participat en altres edicions, planteja unes reflexions sobre la historiografia andorrana, sobre el llibre *Andorrans als camps de concentració nazis* de Roser Porta i Jorge Cebrián.

En la part final es localitzen les fotografies en color dels articles en què estan en blanc i negre i les aportacions del fons de Casimir Arajol, amb tres números de la revista *La vie moderne* de 1884, en què es narra la guerra entre la república d'Andorra i el ducat de Bossòst el 1882; i del fons de Casa Gabatxó, amb les revistes *L'Ariège Pittoresque* (1914), *Durch alle Welt* (1930), *Estampa* (1929), *L'Illustration* (1933), *Le Patriote Illustré* (1934-39) amb petits articles sobre Andorra.

La línia de publicacions sobre recerca històrica és una de les que més interessa la societat tant d'Andorra com de l'exterior, de totes les publicacions de la SAC, aquesta nova edició en constitueix una novetat. Cada article porta el seu número DOI, que garanteix la propietat intel·lectual dels autors i facilita la seva trobada a internet. Actualment es pot trobar al web <http://publicacions.iec.cat>, a la secció *Edicions en línia*, apartat *Publicacions de la Societat Andorrana de Ciències*.

En l'acte de presentació que es va dur a terme a la seu de Banca Privada d'Andorra va quedar ben palès l'interès de què gaudeix aquesta col·lecció amb l'acompanyament dels autors i del nombros públic assistent.

22a Diada Andorrana a la XLI Universitat Catalana d'Estiu

L'energia a Andorra

Presentació al Museu de l'Electricitat MW

Per SAC

El 26 de juliol del 2010 es va presentar al Museu de l'Electricitat MegaWatt, a l'antic edifici de Fhasa, la publicació que recull les ponències, imatges i recull de premsa de la 22a Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent realitzada l'any anterior, i que ha estat editada amb el suport de FEDA.

El llibre recull la temàtica de l'energia a Andorra des d'una visió el més completa possible. Amb perspectiva històrica s'han avaluat les fonts d'energia prèvies a l'electrificació del país amb l'estudi de la utilització de l'energia hidràulica en moles, serradores i fargues o la gran influència de les carboneres en el desenvolupament de la metal·lúrgia del ferro a Andorra. Continuant amb aquesta progressió històrica s'hi detalla la instal·lació de Fhasa, que va representar no tan sols l'arribada de l'electricitat al país sinó la seva obertura a la modernitat amb el desenvolupament de les vies de comunicació que la unien als països veïns. Des de la instal·lació de Fhasa fins a uns anys després del final de la Segona Guerra Mundial, Andorra ha estat exportadora d'energia bàsicament a través de l'electricitat, però en l'actualitat, i també a mitjà termini, Andorra té un dèfi-

Àngels Mach, presidenta de la SAC, i Albert Moles, director general de FEDA, en el moment de la presentació.

cit energètic molt important (per sobre del 90%), tal com hi queda ressenyat. Tant des del Govern com des de FEDA s'hi presenten noves dades de consum energètic del país, projectes endegats i objectius de futur que han permès situar la realitat d'Andorra en un context més concret. En el llibre es coincideix que, per lluitar contra aquest dèficit i aproximar-se a un model més sostenible, la via principal és millorar l'eficiència energètica de la nostra societat. En aquest sentit, la conscienciació de la ciutadania ha de portar a l'estalvi energètic i a la racionalització del seu ús. Alguns ponents també hi exposen la necessitat d'una millor coordinació i transparència entre els agents implicats. Les energies

renovables també hi ocupen un espai i s'hi destaca la potencialitat, avaluada i quantificada, de cadascuna a Andorra. El debat al voltant de l'energia és una reflexió global i és necessari un canvi radical d'estratègia a curt i a mitjà termini. Andorra ha d'afrontar la seva part d'acció, malgrat els seus limitats recursos i dimensions. La publicació de les ponències i aportacions escrites constitueix una bona eina per a aquesta reflexió, tant per a FEDA com per a qualsevol persona interessada en aquest àmbit. S'han editat 1.200 exemplars del llibre, que conté 287 pàgines. L'acte va acollir alguns dels autors dels textos, membres de la SAC i públic en general.

PERFIL DEL CONFERENCIANT

Alan Ward i Koeck

Alan Ward i Koeck és enginyer en informàtica i màster en programari lliure.

Ha estat professor d'informàtica i d'electrònica al centre de batxillerat de l'Escola Andorrana des de la creació d'aquest centre a l'any 1995, així com professor consultor a l'Escola d'Informàtica i Gestió de la Universitat d'Andorra i a la Universitat Oberta de Catalunya. Més recentment, ha assumit tasques de coordinació amb la Universitat d'Andorra en el Ministeri d'Educació i Cultura.

El seus àmbits actuals de recerca inclouen la seguretat informàtica i la computació paral·lela, sobretot per les seves aplicacions

al càlcul dels efectes del canvi climàtic, així com diferents aspectes de la història d'Andorra. També s'interessa a la cultura dels països de l'Àsia oriental, en els estudis dels quals és llicenciat per la Universitat d'Andorra. Les seves publicacions més recents inclouen:

- Preliminary results on Andorran temperature reconstruction Alan Ward, Eric Jover; in proceedings of IUCN World Conservation Congress, Barcelona, 2008

-La capacitat mecànica històrica: les rodes d'aigua del territori Alan Ward; in proceedings of Diada d'Andorra, Universitat Catalana d'Estiu, Prada de Conflent, 2009

-Manual de Signatura Digital Amadeu Albós, Aleix Dorca, Alan Ward; Universitat d'Andorra, Des. 2009

-Els Andosins en el context cultural de la 2a Guerra Púnica

Eric Jover Comas, Alan Ward and Alan Ward Leach; in *Papers de Recerca Històrica*, Societat Andorrana de Ciències, vol. 6, 2010

-Climate change and the spread of Buddhism to East Asia Alan Ward, Amazon Createspace, 2010

Cicle de conferències 2011:

850 anys de la preparació de la 1a concòrdia signada pels andorrans amb l'exterior

Amb el suport del ministeri d'Educació i Cultura i del comú d'Andorra la Vella

Dimarts 3 de maig del 2011

Exposició

El món rural a les terres de parla catalana

Al claustre dels Miralls del santuari de Meritxell.

Inauguració de la mostra a les 7 de la tarda. Romandrà exposada fins al diumenge 29 de maig, de 9 a 13 h i de 15 a 18 h, cada dia dins l'horari habitual del santuari.

Amb el suport del comú de Canillo i el Govern d'Andorra

Dिवendres 6 de maig del 2011

Inauguració de

La Massana Còmic, 15a edició

A les 20,30 h a la sala La Closeta, la Massana.

Dissabte 7 de maig del 2011

Conferència

L'hivern del dibuixant

a càrrec d'Antoni Guiral i Jordi Ojeda, sobre el llibre de Paco Roca, en el marc de l'exposició

A les 18,30 h de la tarda a la sala La Closeta, la Massana.

Dilluns 9 de maig del 2011

Conferència

El món dels elements, els elements del món

a càrrec de Pilar González i Duarte, catedràtica emèrita de química inorgànica de la Universitat Autònoma de Barcelona, delegada de l'IEC a la Societat Catalana de Química. En col·laboració amb la SCQ i la Comissió nacional d'Andorra per a la Unesco. A les 7 del vespre, a la sala d'actes del comú d'Escaldes-Engordany, en el marc de la Capital de la Cultura Catalana.

Dissabte 14 i diumenge 15 de maig del 2011

Recercat 2011

7a edició del Recercat a Escaldes-Engordany

Jornada de cultura i recerca local des territoris de parla catalana que se celebra anualment en el marc dels actes de la Capital de la Cultura Catalana, organitzada per l'Institut Ramon Muntaner i la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana als que la SAC està adherida. Fira de publicacions de les 114 entitats que en formen part a la carpa de la plaça Coprínceps, exposicions al Prat del Roure (Cabassos barata pataques, 40 anys de moviments veinats a l'Hospitalet, Fem memòria del pantà d'Oliana, La Vall del Madriu, UdArt Poesia), taules rodones (El paper del món agrari dins l'economia, Els recursos energètics i el Pirineu) i reconeixements a la sala d'actes del comú d'Escaldes-Engordany, Dissabte de 10 a 14 h i de 17 a 20,30 h i diumenge de 10 a 14 h a la carpa de la plaça Coprínceps. Amb la col·laboració del comú d'Escaldes-Engordany i el suport d'Andorra 2000, del comú de Canillo i el Govern d'Andorra.

Dilluns 23 de maig del 2011

Conferència

Quina visió tenen els joves sobre els problemes de mobilitat d'Andorra?

Algunes reflexions sobre els reptes de l'educació ambiental en el context actual

a càrrec de Marta Fonollada i Riberaaygua, ambientòloga i màster en educació ambiental per la UAB. Estudiant del doctorat interuniversitari en educació ambiental.

A les 8 del vespre, a la sala d'actes de La Llacuna Centre Cultural, carrer Mossèn Cinto Verdaguier 4, Andorra la Vella

Donació de diapositives i documents de la geògrafa

Solange Maillat

Michel Maillat, fill de Solange Maillat, amb la seva esposa, Lilianne, i Àngels Mach, presidenta de la SAC, entre tots dos en el moment de la signatura del document de donació del fons fotogràfic de diapositives de plantes i flors i d'insectes, a més d'altres documents de la geògrafa Solange Maillat, al xalet Maillador, al coll de Pimorent el 22 de juliol del 2010.

Solange Maillat, amb el seu marit, Jean Maillat, eren professors de la Universitat de Tolosa i són autors de llibres de botànica i geografia, com ara *Les fleurs de Virgile* (Le Sureau, 2001) i *Les plantes dans la Bible* (Desiris, 1999). Els seus dos

fills han donat el seu fons fotogràfic d'espècies pirinenques a la SAC perquè quedin dipositades en aquest territori. De moment, resten en espera de ser classificades.

Transferència de documentació audiovisual a l'Arxiu Nacional d'Andorra

Celebrant el Dia internacional dels arxius, el 9 de juny del 2010, la Societat Andorrana de Ciències va transferir la seva documentació audiovisual a l'Arxiu Nacional d'Andorra, en virtut del conveni vigent signat el 1994 amb el ministeri de Cultura, i pel qual s'ha anat transferint el material enregistrat per l'entitat d'àudio en cassets.

Es van lliurar 72 dvd que contenen els actes (conferències, diades andorranes a l'UCE, jornades, trobades culturals pirinenques i debats de recerca) des del 16-2-2006 fins al 2 de juny del 2010, que actualment estan en procés de catalogació.

Pere Caverro, Lídia Arbués tècnica de l'ANA, Àngels Mach i Cinta Pujal directora de l'ANA

Dilluns 6 de juny del 2011

Conferència

La propietat intel·lectual i Internet: en què es troba el negoci?

a càrrec d'Alan Ward i Koeck, enginyer informàtic i màster en programari lliure.

A les 8 del vespre a la sala d'actes de La Llacuna Centre Cultural, carrer Mossèn Cinto Verdaguier 4, Andorra la Vella

